

KENRAALI MIKKO HEISKANEN, GENERAL:

HUOLTOVARMUUDEN VARMISTAMINEN

SID. 2-3

HAMMAS-
PROTEESIT

Erikoishammashammas-

teknikolta

• uudet kokoproteesit

• tiivistys ja korjaus jopa odottaessa!

• hammashammasproteesien tarkastus ilmaiseksi!

• takuutyö

Solta ja varaa aikasi!

20 v.
alalla

VAASA 312 1233

Kauppapuistikko 20B

LAIHIA 477 0744

Kauppatie 5

MAALAHTI 347 8080

Köpingsvägen

ALUEEN
HAMMAS

HUOLTOVARMUUDEN VARMISTAMINEN

Huoltovarmuuden näkökulmasta Suomi on saari. Yli 95% tavaravirroista Suomeen kulkee meritse. Huoltovarmuudella pyritään takaamaan kansan selviytymisen myös sellaisessa tilanteessa, jossa vapaa merenkulkutie Itämerellä ei ole mahdollista. Tämä edellyttää ennakointia, varautumista ja vaihtoehtoisia reittejä.

Suomalaisessa mallissa huoltovarmuudessa ei eroteta sotilaallista ja sivilihuoltovarmuutta. Ne ovat saman kolikon kaksi puolta.

Arktisen alueen globaali merkitys on kasvanut ilmaston lämmetessä ja muutenkin. Venäjän bruttaali hyökkäys Ukrainaan vuoden 2022 helmikuussa oli viimeinen tekijä sille, että Suomi ja Ruotsi päätyivät hakemaan puolustusliitto Naton jäsenyyttä. Pohjolan arktisella alueella on pitkät perinteet rajat ylittävästä yhteistyöstä ja alueella on perinteisesti kuljettu rajoista välittämättä. Kulkuväylät ovat muodostuneet ja rakentuneet luontoa kunnioittaen maantieteen rajoittamana. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että nopein yhteys Norjan Narvikista Kirkkoniemeen kulkee Suomen kautta. Turvallisuusjärjestelyjen kehittymisen kautta kaikki Pohjoismaat ovat nyt sotilaallisesti yhtiestä perhettä, mikä avaa uusia mahdollisuuksia huoltovarmuus- ja turvallisuusyhteistyöhön.

Tilanteessa, missä ulkomaanliikenne Itämeren pääaltaalla ei ole mahdollista, huomio keskittyy Suomessa pohjoiseen, rannikkoseudulle (Ahvenanmaalta itään) ja Pohjanlahdelle. Tarkasteltaessa karttaa huomio tulee kiinnittää maantieteeseen ja olemassa olevaan infrastruktuuriin.. Itämerelle vaihtoehtoinen

huoltovarmuusreitti tulee Pohjanmereltä, Atlantilta ja Jäämereltä. Suomen huoltovarmuus edellyttää väyliä edellä mainitutten merien satamakaupungeista Suomeen. Näitä on hahmotettu oheisessa kuvassa. Väylät kulkevat Norjan ja Ruotsin läpi, minkä vuoksi rajat ylittävä yhteistyö on äärimmäisen tärkeää. Väylien on oltava perusteltuja jo normaalilojen tarpeisiin.

Tonnimääräisesti ajatellen vesiväylät ja rautatiet ovat moninkertaisesti tehokkaampia kuin maantiet, mutta kaikkia kuitenkin tarvitaan. Maayhteyksiä pohjoisessa rajoittavat vuoristo ja isot joet. Harva asutus ja vähäinen teollisuus tekevät investoinneista taloudelliselta kannalta usein kannattamattomia.asiaa pitää kansallisesti katsoa kuitenkin erityisesti pitkällä tähäimellä ja huoltovarmuuden varmistamisen näkökulmasta. Karttaa katsomalla voi todeta, että Merenkurkku on sijainnillaan erittäin keskeinen ja kiinteällä yhteydellä olisi huomattava merkitys huoltovarmuuden näkökulmasta. Pohjoisen maayhteydet eivät riitä riittävän huoltovarmuuden takaamiseen sotilaallisessa kriisissä.

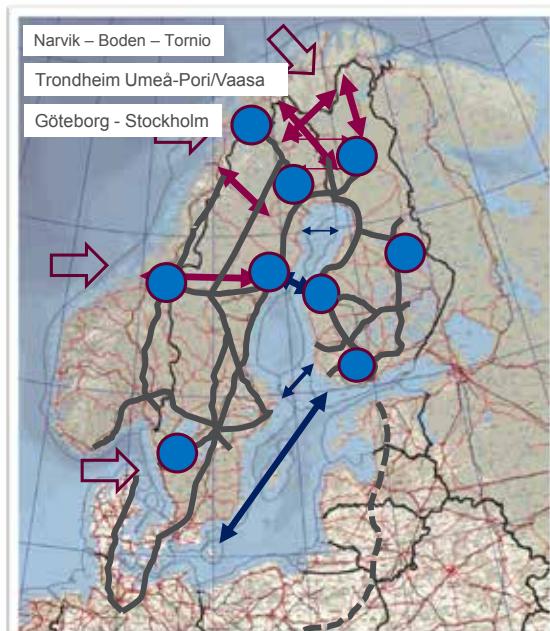
Sotilaalliselta kannalta katsoen kaikki liittyy kaikkeen. Nykyinen ja näköpiirissä oleva tulevaisuus edellyttää varautumista myös poikkeusoloihin. Sodan uhkaakaan ei voida sulkea pois. Tämän vuoksi Natossa ja kaikissa Pohjoismaissa

varaudoitaan ja valmistaudutaan pahimman varalle. Suunnitelu tehdään siten, että siirtyminen normaaliloista kriiseihin tai poikkeusoloihin tapahtuu mahdollisimman joustavasti ja se huomioi myös energian ja tietoliikenteen. Normaalilojen infrastruktuurin, satamien ja väylien tulee mahdolistaa suurtenkin joukkojen ryhmittäminen, materiaalin ennakkovarastointi, logistiikka ja lääkintähuolto. Kaikissa osakonaisuuksissa pitää huomioida kokonaisturvallisuus eli sotilaallisen maanpuolustuksen ja siviiliyhteiskunnan tarpeet.

Norja on tehnyt pitkään sopimuksellista sotilaallista yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa kahdenvälisti. Samaa valmistellaan nyt myös Suomessa ja Ruotsissa. Transatlanttilainen yhteistyö on yksi lisäulottuvuus huoltovarmuuden takaamisessa. Euroopassa on pitkät perinteet rajat ylittävien infrastruktuurihankkeiden tukemisessa. Juuri käynnistynyt Rail Baltican rakentaminen on siitä mainio esimerkki. Infrastruktuurin kehittämisessä on käytettävä kaikkia mahdollisia rahtoituslaitteitä, niin kansallisia kuin monikansallisia, niin yksityisiä kuin julkisia.

Corridors for Security of Supply in the Nordics

"Sustainment & Deployment Corridors for Reinforcement and Sustainment"

Design Principles

- Peacetime – Crisis – Conflict
- Solid Supply Chain
- Flexible Flow of Materiel, Personnel, Energy and Information
- Prepositioning / Stockpiling Preparation
- Resilient Nordic Sustainment Corridors
 - Connected to NATO and US RSN's
- Standing Scenario and Activities
- Alignment with Operational Planning
- Dual usage of Military and Civilian Components, Long Term Investment:
 - Common Funding (EU/NATO)
 - National Funding (Governmental)
 - Military Funding
 - Standing Arrangements → Cost Savings
 - Resilience, Operational Depth

● Logistic/Training Hub (Depictive locations)
— Main Railroads relating to Topic

TRYGGANDE AV FÖRSÖRJNINGSBEREDSKAPEN

Med tanke på försörjningsberedskap är Finland som en ö. Mer än 95 % av varuflödet till Finland sker nämligen sjövägen. Försörjningsberedskapen syftar till att säkerställa att befolkningen klarar av även en sådan situation där fri sjöfart på Östersjön inte är möjlig. Detta kräver framförhållning, förberedelser och alternativa rutter. I den finländska modellen för försörjningsberedskap görs ingen skillnad mellan militär och civil försörjningsberedskap. De är två sidor av samma mynt.

Den arktiska regionens globala betydelse har ökat i och med klimatuppvärmningen, och även annars. Rysslands brutala invasion av Ukraina i februari 2022 var den avgörande faktorn för Finlands och Sveriges beslut att ansöka om medlemskap i försvarsalliansen Nato. Den arktiska regionen i Norden har en lång tradition av gränsöverskridande samarbete och man har av hävd rört sig i området utan hänsyn till gränserna. Färdlederna har formats och byggts med respekt för naturen och begränsade av geografin. I praktiken innebär det till exempel att den snabbaste vägen mellan Narvik och Kirkenes i Norge går via Finland. Så som säkerhetsarrangemangen har utvecklats är alla de nordiska länderna nu en del av en gemensam familj även i militärt avseende, vilket öppnar upp nya möjligheter för samarbete inom försörjningsberedskap och säkerhet.

I en situation där utrikestrafik inte är möjlig i Östersjöns huvudbassäng, kommer blickarna i Finland att riktas norrut, mot kusttrakterna (från Åland österut) och Bottniska viken. När man studerar kartan bör man fästa uppmärksamhet vid geografin och befintlig infrastruktur. Nordsjön, Atlanten och Norra ishavet utgör alternativ till Östersjön för rutter som skulle upprätthålla försörjningsberedskapen. Finlands försörjningsberedskap förutsätter alltså farleder från hamnstäder vid de ovan nämnda haven till Finland. Dessa visas på bilden här invid. Rutterna går genom Norge och Sverige, vilket gör det gränsöverskridande samarbetet extremt viktigt. Rutterna måste vara motiverade också för behov under normala förhållanden.

Med tanke på gods mätt i ton är farleder och järnvägar mångdubbelt effektivare än landsvägar, men alla behövs ändå. Landförbindelserna i norr begränsas av berg och stora älvar. En gles bebyggelse och obetydlig industri gör ofta investeringar olönsamma ur ett ekonomiskt perspektiv. Nationellt måste dock saken betraktas i synnerhet på lång sikt och ur den synvinkeln att försörjningsberedskapen måste tryggas. När man tar en titt på kartan kan man konstatera att Kvarken är mycket centralt belägen och att en fast förbindelse

MIKKO HEISKANEN, GENERAL/ KENRAALI

skulle ha en avsevärd betydelse för försörjningsberedskapen. Landförbindelserna i norr räcker inte för att säkerställa en tillräcklig försörjningsberedskap vid en militär kris.

Ur militär synvinkel är allt sammankopplat. Både den nuvarande situationen och en överskådlig framtid kräver förberedelser även för undantagsförhållanden. Inte heller ett krigshot kan uteslutas. Därför förbereder sig Nato och alla de nordiska länderna för det värsta. Planeringen bör göras så att övergången från normala förhållanden till kriser eller undantagsförhållanden kan ske så smidigt som möjligt, även med hänsyn till energi och datakommunikation. Infrastrukturen, hamnarna och farlederna måste under normala omständigheter möjliggöra utplacering även av stora styrkor, förhandslagring av materiel, logistik och sjukvård. I alla delhelheter måste hänsyn tas till den övergripande säkerheten, dvs. det militära försvarsets och det civila samhällets behov.

Norge har länge haft ett avtalsenligt och bilateralt militärt samarbete med Förenta staterna. Även i Finland och Sverige förbereds nu ett likadant samarbete. Det transatlantiska samarbetet utgör ytterligare en dimension när det gäller att trygga försörjningsberedskapen. Europa har en lång tradition av att stödja gränsöverskridande infrastrukturprojekt. Ett utmärkt exempel är byggandet av Rail Baltica, som just kommit igång. När man utvecklar infrastrukturen måste man utnyttja alla möjliga finansieringskällor, såväl nationella som multinationella, såväl privata som offentliga.

VEDYN LAAJAMITTAINEN VARASTOINTI

Vedyn varastointi on vaikeaa ja vaatii erityisiä olosuhteita, mutta jos sille kaavallaan merkittävä roolia energiajärjestelmissä, on nämä ongelmat ratkaistava. Vedyn varastointimahdollisuksia isossa mittakaavassa selvittänyt kansainvälinen tutkimus nostaa esille mielenkiintoisia mahdollisuuksia.

Puhdasta vetyä voidaan varastoida joko kaasuna tai nesteenä. Vedyn tiheys on normaaleissa paine- ja lämpötilaolosuhteissa vain 90 grammaa kuutiossa (g/m³). Paineistettuna 700 baariin vetykaasun tiheys kasvaa noin 40 kilogrammaan kuutiometrissä (kg/m³). Näin tehdään liikennekäytössä, jolloin esimerkiksi vetyautossa 125 litran kokoiseen tankkiin saadaan mahtumaan noin 5 kg vetyä. Nestemäiseksi vedyn saa jäähyttämällä se sopivissa olosuhteissa alle -240 asteseen. Silloin sen energiatihes on 70 kg/m³. Säilyttäminen asemilla, ajoneuvoissa tai putkistoissa vaatii kallista erikoisratkaisuja, sillä vetyatomit ovat niin pieniä, että karkaavat materiaalien

läpi ja haurastuttavat niitä. Eniten näin käy teräksessä, mutta myös raudassa, nikkelissä, titaanissa, koboltissa ja niiden seoksissa.

On hyvä pitää mielessä, että vedyn (maakaasusta erotetun) maailmanlaajuisen tuotanto on jo nyt vuosittain noin 75 miljoonaa tonnia eli megatonnia puhataana vetynä, ja lisäksi 45 megatonnia osana kaasuseosta. Kaasuputkistoja sekä säiliöitä on siis käytössä, mutta alussa viitattun tutkimukseen mukaan ainoaa käyttökelpoinen ja kustannustehokas menetelmä kansallisen mittakaavan sähkö- ja vetyverkkojen laajamittaiseen pitkäaikaiseen varastointiin on paineistetun kaasumaisen vedyn varastointi suuriin, maanalaisiin geologisiin rakenteisiin.

Neljä tärkeintä maanalaisista vetyvarastotyypistä ovat tyhjentyneet hiilivetyvarastot tai pohjavesikerrokset, suolaluolat ja pienellä osuudella kovakiviluolat. Säilytyksen lisäksi vetyä on sekä tietyistä ruiskutettava sisään että imettää ulos varastoista. Silloin täytyy myös perehdyä huolella varastointiolosuhteisiin, vedyn

sekoittumiseen muihin kaasuihin, mikrobiaktiivisuuuteen ja virtausominaisuuteen. Tällä hetkellä vedyn varastointia luolastoon suunnitellaan mm. Tanskassa (Cluster NortH2), jossa kehitetään vetykokonaisuutta tuotannosta säilytykseen, siirtoon ja loppukäyttöön.

Seuraa tulevaisuudelle tärkeitä kehityskulkuja sekä tutkimusta, jotka pyysisit paremmin kärryllä kehityksestä. Ilmaisen tiedekanavan löydät Youtubesta hakemalla: WIC Science Channel. Uusia videoita julkaistaan joka viikko.

PUUNKÄYTÖN TULEVAISUUS- TEKNOLOGIAT

JA NIIDEN MAHDOLLISUUDET

Puusta saatavilla raaka-aineilla voidaan korvata fossiilisesta öljystä valmistettuja muoveja. Tulevaisuudessa tulemme varmasti näkemään paljon sellaisia puupohjaisia, uusiutuvia tuotteita, mistä emme vielä tiedä tai emme osaa edes kuvitella. Vision toteuttaminen vaatii kuitenkin uutta ajattelua sekä innovatiivisia ratkaisuja.

Esimerkiksi geeniteknikaan ja synteettiseen biologiaan keskityvä MetGen on keksinyt, miten puun ligniini saadaan pienillä kustannuksilla teollisesti hyödyntäävään muotoon. Se avaa mahdollisuuksia moneen, esimerkiksi juuri muovien korvaamiseen. Metgenin operatiivinen johtaja Matti Heikkilä sanookin, että puupohjaisten, muovia korvaavien uusiutuvien tuotteiden kehityspolku on vasta alussa.

-Mielestäni olemme suurin piirtein siinä, missä öljyteollisuus oli 50–60-luvun vaihteessa, kun alettiin keksimään ensimmäisiä hauraita muoveja. Huomatitin, että se oli käänneentekevä ja tule-

vaisuutta, mutta ei vielä tiedetty mihin kaikkeen se taipuu.

Bioteknologia on prosessiteknikan ja kemian ja biologian yhdistämistä, ja tällä kombinaatiolla voidaan tehdä monia asioita. Tällä hetkellä siellä, missä pääkiinnostus kohdistuu kuituun (osuus 40 % puusta) sekä paperiin, sivuvirtoja herkästi poltetaan lämmöksi ja energiaksi. Bioteknologian avulla saadaan kuitenkin hyödynnettyä metsäteollisuuden sivuvirtoja niin, että jätettä ei synny. Voidaan esimerkiksi tehdä biojalostamoja, joissa päätuote onkin ligniini, kuitu toinen ja kolmas sokerit.

-Puun käytön hyötyuhde kasvaa, kun perinteiset prosessit nähdään useamman tuotteen vinkkelistä ja nimenomaan jätteen välttämisen vinkkelistä, sanoo Heikkilä.

Kun öljypohjaisia tuotteita aleitaan tosissaan korvaamaan puupohjailla, tätyy koko metsäteollisuuden uudistua: ymmärtää oma roolinsa uusiutuvien raaka-

aineiden tuotantolähteenä. Tarvitaan myös linkki uusiutuvan raaka-aineen, eli metsän, siellä toimivien yritysten sekä kemian alan yritysten välillä. Heikkilän mukaan Metgen pyrkii olemaan tällainen linkki. Pidemmälle tulevaisuuteen mennessä metsäteollisuus on kuitenkin vasta alkua.

- Kun nämä teknologiat on kehitetty, niin ei kuitupuu ole ainoa biomassa, mikä on saatavilla. Kemikaalit ja materiaalit voidaan tehdä myös muusta, mutta nuo teollisuuden haarat eivät ole vielä olemassa, joten aloitetaan tästä.

SINGER **BERNINA®**
brother **PFAFF**
EVA **JUKI** **Husqvarna** **VIKING®**
HALONEN

Myynti ja huolto
Försäljning och service

Tammipiha-Ekgården
c 045 6566 659
www.halonen.com

FÅGELINFLUENSAN HÄRJAR

Alla, som följer med nyhetsflödet mer eller mindre regelbundet, har kunnat läsa ett flertal reportage om fågelinfluensan som härjat i Österbotten och på andra håll i landet under den gångna sommaren, och fortfarande härjar i landet. Tusentals skrattmåsar och tiotals tärnor har dött av virussjukdomen, likaså enstaka havsörnar och andra rovfåglar som ätit av de döda måsarna och tärnorna. Situationen är eländig och virusets härjningar ser inte ut att avta.

Att just skrattmåsar och silvertärnor har drabbats speciellt hårt har sin naturliga förklaring. De här fåglarna häckar ofta många tillsammans i tät kolonier, där en virusmitta snabbt sprider sig från fågel till fågel. På liknande sätt sprider sig ett virus bland människor, eftersom vi ofta lever nära varandra och kan ha många människokontakter under en kort tid, på olika håll i samhället. Det är i de tät samhällena som en smittsam sjukdom sprider sig snabbt och i värsta fall skördar många offer, tills en immunitet vuxit fram och stoppar sjukdomen. Eller stoppas med hjälp av vaccineringar som i människans värld.

Virus sprider sig längs alla möjliga kanaler och lyckas ibland etablera sig hos andra djurgrupper, inklusive människan, med dystra följer. Så har skett på många österbottniska pälsfarmer med stora konsekvenser för farmarnas näringssfäng. Måsfåglar besöker gärna pälsfarmer, eftersom de har fritt tillträde och hittar föda i form av spill under burarna. I fåglarnas avföring finns levande virus som snabbt smittar ner pälsdjuren som i sin tur sedan smittar ner varandra.

Pälsfarmerna och pälsfarmarna är oskyldiga offer, precis som de vilda fåglarna är det. De skyldiga till denna epidemi finns i Kina, så som fallet är med coronaviruset och coronaepidemin som vi genomlevt de senaste åren. Det mycket smittosamma fågelviruset, som förorsakar den pågående fågelinfluensan med beteckningen H5N1, upptäcktes första gången i Kina 1996 på en gåsfarm därifrån det spred sig till andra fågelfarmer och till vilda fåglar.

Över allt, där människan föder upp fåglar i tät bestånd till föda, finns risken med virus- och bakteriesjukdomar alltid närvarande. Bland de inburade fågelmängderna har virus och bakterier fritt spelrum att föröka sig, och för eller senare uppstår en mutation i något virus som visar sig vara dödligt smittosam. Enda sättet för människan att förhindra en spridning ut i naturen är att föda upp fåglar för mat i slutna anläggningar, som är helt isolerade från naturen. Det gäller också gödseln som måste komposteras, så att virus och bakterier dör innan gödseln sprids ut på åkrarna.

Med tanke på hur gäss, ankor och höns på sina håll föds upp i Kina och andra asiatiska länder, är riskerna för att nya farliga virussjukdomar skall uppstå fortfarande stora. Och varje virussjukdom som hoppar över till vilda fåglar, sprider sig förr eller senare ut i världen eftersom fåglar flyger vida omkring under sina vår- och höstflyttningar. Människan är en slarvig och dumdristig varelse som ställer till mycket elände för fåglar och andra vilda djur. Och Kina ser ut att vara ett farligt land, när det gäller farliga virussjukdomar som sprids i världen.

Normalt blir det avbrott i influensaepidemierna i takt med årstiderna. Det känner vi människor väl till genom de säsongsinfluenser som drabbar oss under höst och vinter. Den pågående fågelinfluensan, som redan har många år på sin nacke, har inte följt det här mönstret. I takt med att viruset har spridit sig ut i världen har fågelinfluensan drabbat nya länder och kontinenter. År 1996 nådde fågelinfluensan Europa, Mellanöstern och Afrika. I fjol drabbades Nordamerika, sedan var det dags för Mellanamerika och till slut även Sydamerika. I dag är det endast Australien, Oceanien och Antarktis som inte invaderats av den högpatogena fågelinfluensan.

Samtidigt som våra skrattmåsar dött i stort antal, har den tretåiga måsen i Nord-Norge drabbats hårt. Över 20 000 döda måsar har samlats in i Norge under den gångna sommaren. Hur många måsar som egentligen har dött vet ingen, eftersom en del av fåglarna dör ute till havs.

Tusentals skrattmåsar har dött av fågelinfluensan i Finland under den gångna sommaren.

De vitkindade gässen trivs i lag och kan dö i stort antal om fågelinfluensan sprids bland dem.

Silvertärnan som även den häckar i kolonier kan drabbas av den dödliga virussjukdomen.

Även fisktärnor i mindre antal har drabbats av fågelinfluensan.

I fjolvintras dog en tredjedel av de övervintrande vitkindade gässen i Storbritannien av den pågående fågelinfluensan. Gässen kommer varje höst till Storbritannien från Spetsbergen och övervintrar i stora flockar, där virus snabbt sprider sig bland de församlade gässen via avföring och närbakterier. De fåglar som överlever sjukdomen blir immuna och den vägen kan en fågelpopulation, som de vitkindade gässen på Spetsbergen, småningom bli helt motståndskraftig mot sjukdomen. Människan har framgångsrikt lyckats begränsa många virussjukdomar genom olika vaccinationer och behöver för det mesta inte genomgå den dödliga fasen av en virussjukdom som de vilda fåglarna måste genomlida.

I Israel drabbades övervintrande tranor av den farliga fågelinfluensan häromåret. Över 5 000 tranor dog i influensan. För tranor och andra fågelarter med en långsam förökningstakt, med en eller två flygga ungar varje sommar om häckningen lyckas, sker återhämtningen långsamt. Det kan ta årtionden för en fågelart att återkomma till normalt antal igen. Med de många döda tranorna i Israel lades många tranrevir på nordliga häckningsplatser öde för många år framöver.

Första sommaren var det dags för fågelinfluensan att slå till i Skottland, där över 11 000 sular dog under häckningen. Och i Grekland dog samtidigt nästan 2 000 krushuvade pelikaner. Båda arterna häckar i kolonier med många fåglar samlade tillsammans, precis som fallet är med skrattmås, fisktärna och silvertärna. Under den gångna sommaren har sulorna i Skottland drabbats än värre med tiotusentals döda sular. Det skotska beståndet av sular har minskat med över 70%, en katastrof av stora mått.

Precis som fallet är med de virusdrabbade djuren på pälsfarmer, kan även fritt levande däggdjur drabbas av fågelinfluensan, om och när de samlas i tät flockar under en längre tid. Så har det gått med det patagoniska sjölejonet i Chile detta

år. Sjölejonen samlas i stora flockar på utvalda stränder för att föda ungar och para sig. Över 16 000 sjölejon har dött i år mellan januari och juni av viruset. Det här en farlig utveckling, att fågelinfluensan även kan drabba däggdjur som sjölejon och minkar. Då är även andra däggdjur i farozonen, till exempel gräsälen i Östersjön eftersom gräsälar gärna samlas i flockar både under vårvintern och på sommaren. Från de här däggdjuren är steget inte så långt till det tvåbenta däggdjuret människan.

De dystra siffrorna på alla virusdödade djur i Europa och på andra håll i världen talar sitt tydliga språk. Fjäderfärfarmer måste vara isolerade från naturen och de vilda fåglarna. Något annat alternativ finns inte, om vi skall få bukt med den nuvarande och framtida fågelinfluer. Även pälsfarmer måste isoleras så att fåglar inte kommer åt matspill under burarna och lockas till farmerna. Det ligger ju i farmarnas eget intresse med pälsfarmer avskrämma från naturen så mycket som möjligt. Att skjuta bort fåglar, också fridlysta fågelarter, vid pälsfarmer är ingen lösning på problemet.

Det är endast en tillfällig och hastigt tillkommen nödåtgärd, som dessutom står i strid med både nationella och internationella rekommendationer. I Förenta Nationerna har en vetenskaplig arbetsgrupp, som är underställd FN:s livsmedels- och jordbruksenhet, poängterat att vi inte löser problemet med fågelinfluensan genom att döda fåglar. Orsakerna till fågelinfluensan och lösningen av den finns på annat håll.

LUNCHMENY

V 37

11.9 MÅNDAG/MAANANTAI:

Burgundinpataa porsasta ja krossattua perunaa L,G
Burgundisk gryta med krossad potatis L,G
Rapea kalaleike ja tillimajoneesa sekä krossattua perunaa L
Panerad fisk med dillmajonnäs med krossad potatis L

Kasviskorma ja krossattua perunaa M,G

Vegetarisk gryta med krossad potatis M,G

Bock's lounasburgeri ja maalausranskalaiset L(G)
Bock's lunchburger med lantpommes L(G)

12.9 TISDAG/TIISTAI:

Panimon lihamureketta ja kermakastiketta sekä kesäperunaa L,G

Bryggeriets köttfärslimpa med gräddsås och kokt potatis L,G

Puna-ahventa sirtuskastikkeella ja kesäperunaa L,G
Röd-abborre med sitruussås och kokt potatis L,G

Kasviskorma ja kesäperunaa L,G

Vegetarisk gryta med kokt potatis

Bocks lounasburgeri ja maalausranskalaiset L

Bock's lunchburger med lantpommes L(G)

13.9 ONSDAG/KESKIVIIKKO:

Härän palapaistia pippurikastikkeessa ja lohkoperunoita L,G

Ox bitsteak med pepparsås och klyftpotatis L,G

Valkoviinissä haudutettua punakampelaa ja tomaattikastiketta sekä lohkoperunaa L,G

Rödspetta stekt i vittvin och rödsvinssås med klyftpotatis L,G

Kasviskorma ja lohkoperunaa M,G

Vegetarisk gryta med klyftpotatis M,G

Bocks lounasburgeri ja maalausranskalaiset L

Bock's lunchburger med lantpommes L(G)

14.9 TORSDAG/TORSTAI:

Rosmariini-valkosipuli-paahdettua porsaan ulkofilettä ja punaviinikastiketta sekä yritikkrossiperunaa L,G

Grisfilé stekt med rosmarin & vitlök, serveras med rödvinssås och örtpotatis ,G

Seitin selkäfilettä ja sahramikastiketta sekä yrttikrossiperunaa L

Sej ryggfilé med safransås och örtpotatis

Kasviskorma ja krossattua perunaa M,G

Vegetarisk gryta med krossad potatis M,G

Bock's lounasburgeri ja maalausranskalaiset L(G)

Bock's lunchburger med lantpommes L(G)

Ohukaisia ja mansikkahilloa L

Plättar med sylt och vispgrädde L

15.9 FREDAG/PERJANTAI:

Pulled pork,kia ja paahdettua sipulia sekä paahdettua perunaa M,G

Pulled pork med rostad lök och röstad potatis M,G

Turskan selkäfilettä ja katkarapukastiketta sekä paahdettua perunaa L,G

Torsk ryggfilé med räksås och rostad potatis L,G

Kasviskorma ja krossattua perunaa M,G

Vegetarisk gryta med krossad potatis M,G

Bock's lounasburgeri ja maalausranskalaiset L(G)

Bock's lunchburger med lantpommes L(G)

V 38

18.9 MÅNDAG/MAANANTAI:

Nakkistroganoffia ja paahdettua perunaa L,G
Knackorv stroganoff med rostad potatis L,G
Turskan selkettä ja sahramikastiketta sekä paahdettua perunaa L,G
Torsk med ryggfile med safransås och rostad potatis L,G

Metsäsienerisottoa ja yrttiöljyä L,G

Risotto med skogsamp och örtolja L,G

Bocks lounasburger ja maalausranskalaisia L
Bock's lunchburger md lantpommes L(G)

19.9 TISDAG/TIISTAI:

Suikaleporsasta kermakastikkeessa ja perunamuusia L,G
Strimlad gris med gräddsås och potatismos L,G

Paneroitua kampelaa ja tzatsikia sekä perunamuusia L
Panerad flundra med tzatziki och potatismos L

Metsäsienerisottoa ja yrttiöljyä L,G

Risotto med skogsamp och örtolja L,G

Bocks lounasburger ja maalausranskalaisia L
Bock's lunchburger md lantpommes L(G)

20.9 ONSDAG/KESKIVIIKKO:

Bocksin pannupihvit pippurikastikkeella ja lohkoperunaa L,G

Bock's pannbiffar med pepparsås med klyftpotatis L,G

Paistettuja silakkapihviejä ja aiolia sekä lohkoperunaa L
Stekta strömmingsbiffar och aioli och klyftpotatis L

Metsäsienerisottoa ja yrttiöljyä L,G

Risotto med skogsamp och örtolja L,G

Bocks lounasburger ja maalausranskalaisia L
Bock's lunchburger md lantpommes L(G)

21.9 TORSDAG/TORSTAI:

Kievin kanaa ja cuocamole-majoneesa sekä kermaperunaa L

Kyckling kiev och guacamole-majonnäs och gräddpotatis L

Lohimurekepihvit kurkkumajoneesilla ja kermaperunaa L,G

Laxfärssbiffar med gurkmajonnäs och gräddpotatis L,G

Metsäsienerisottoa ja yrttiöljyä L,G

Risotto med skogsamp och örtolja L,G

Bocks lounasburger ja maalausranskalaisia L
Bock's lunchburger md lantpommes L(G)

Ohukaisia, hiltoa ja kermavaahtoa L

Plättar med sylt och vispgrädde L

22.9 FREDAG/PERJANTAI:

Porsaan grillipihvi ja mausteviita sekä krossattua perunaa G,L

Grillbiff av gris med kryddsmör och krossad potatis L,G

Kuhapyöryköitä ja sitruunahollandaisekastiketta sekä krossattua perunaa L,G

Gösbullar med sitrushollandaise och krossad potatis L,G

Metsäsienerisottoa ja yrttiöljyä L,G

Risotto med skogsamp och örtolja L,G

Bocks lounasburger ja maalausranskalaisia L
Bock's lunchburger md lantpommes L(G)

Bock's VILLAGE SHOP

NORRBRO

LUOMU KARITSANLIHAA / EKOLOGISKT LAMMKÖTT
ULKOFİLEE / YTTRFILE
28 € / 400 G

HAMPURILAIspihi /
HAMBURGERBIFF
7,50 € / 300 G

IDEAPUTIikki

MAGNEETTEJA / MAGNETER
10 €

AVAIMENPERÄ / NYCKELRING
14 €

KAIKKI KOTIKOKKAILUUN BOCK'S KYLÄKAUPASTA! / ALLT ÅT
HEMMAKOCKEN FRÅN BOCK'S BYABUTIK!
KAIKKI LÄHIUTUOTETTU! / ALLT NÄRPRODUCERAT!
#SUPPORTYOURLOCAL

AVOINNA TI-LA 12-18 / ÖPPET TI-LÖ 12-18

YHTEYSTIEDOT / KONTAKTUPPGIFTER:
IRA.MIKKONEN@BCV.FI, 050-5053507

WEEKEND SNACKS

ARTISAANI SIPSIT / ARTESAN CHIPS
JA PALJON MUITA SORTTEJA! / OCH MÅnga fler sorter!

ALK. / FR.O.M. 1,45 €

BOCK'S CORNER BREWERY

ERÄ RUOTSALAISIA OLUITA / ETT PARTI SVENSKA ÖL!
HARVINAISSA SUOMESSA - SÄLLSYNTA I FINLAND
4 € / TÖLKKI/BURK

JOULUJUOMA / JULMUST
NIIN KAUAN KUIN ERÄ RIITTÄÄ!
SÄ LÄNGE PARTIET RÄCKER!
1,10 €

MOON DAY – LEATHER ACCESSORIES MADE IN VASA

One spring day 7 years ago Olha Filonova, from Ukraine, radically changed her and her son's life by moving to Finland. In two suitcases she packed all her past, left her own house and job as a teacher at the university of her hometown to move into a rented apartment and start a job on a pork farm in Finland. Tabula rasa – an intriguing clean slate waited her here.

After settling in Finland, in the quiet evenings after work with no friends or relatives around Olha found herself having a lot of free time over. Sewing had always been her passion – but a new idea completely captured her: handmade leather crafting. Fortunately, nowadays there is no shortage of information and after a month of browsing the internet, Olha made her first online order for tools, leather and accessories and sewed the first handbag. And so, her trade name Moon Day was born. This was two years ago.

Today Olha has developed a wide range of skills to make her creations. Sewing one bag involves a lot of manipulation and is a lengthy process. Olha explains the art of leather sowing: First you must find a model that you want to create and sketch it in a notebook. After the sketch you draw each element of the product in detail and indicate the exact dimensions. Then you make a layout of all the details on cardboard or paper and lay all elements directly on the leather to draw the contours. After cutting out the pieces the ones which requires it are glued together. Before sowing, the holes for stitching are made. The final stages after sowing require a three-stage processing of the edges of the product and a final washing and so the product is ready. This process to final product takes Olha at least one month.

For Olha, the most enjoyable product to sow is women's bags. In between these big projects, Olha is sewing small things – card holders, eyeglass cases, key chains and so on. Mostly,

Olha's products are left as gifts for friends and relatives, but sometimes she also is sowing private orders.

Olha has a lot of plans regarding her hobby, although she is not considering taking it to a professional level. Next step would be to invest in machines that would allow to automate the processes and

improve the quality of work. This would increase the possibilities significantly, since unfortunately not everything can be done only by hands. In the future Olha also plans to create a website where the products will be presented and from where it will be possible to order products.

Meanwhile we are waiting on the webpage, please have a look at Moon Day's social media pages:

INSTAGRAM PROFILE - MOON.DAY.FI
FACEBOOK - MOON DAY - CREATIVE STUDIO
MOON DAY PRODUCTS ARE SOLD IN BOCK'S VILLAGE SHOP.

ARBETS-KULTUREN FÖRÄNDRAS OBÖNHÖRLIGT MED AI

Jo 2025 ennakoi Goldman Sachs että investoinnit AI kehitykseen ylittävät 200 miljardia. Saksa on juuri päättänyt 1 miljardin satsauksesta jolla pyritään ”pakottamaan” markkinat tajuamaan teknologian tulemiseen.

Suuri juurisyy löytyy siitä että tuottavuuskehitys on lähellä nollaa Euroopassa ja USA:ssa ja ollut jo pidemmän ajan. Tämä pysähtyneisyys on katastrofi jos se jatkuu. Tekoälyllä on potentiaalia saada tuottavusskehitys ainakin 1% kasvuun joka vuosi kunhan tekoäly otetaan arjessa käyttöön.. On hyvä pitää muistissa että esimerkiksi peliteollisuus ei ole aikaansaanut tuottavuuden kasvua. Se on jopa alentanut tuottavuutta esimerkiksi koulutuksessa. Facebook ja Twitter ovat myös lähinnä aikaansaaneet tuottavuuden heikentymisen. Ihmiset kuluttavat sekä yksityisellä sektorilla ja julkisella sektorilla työaikaansa asioihin

Nya beräkningar i USA (Gartner) ger vid handen att AI leder till att cirka 10 % av arbetskraften måste vara beredd att ta nya jobb redan under de nästa sex åren. Dvs de nuvarande försvinner och anställda måste ställa om sig och klara nya uppgifter. De nya uppgifterna kommer att förutsätta mental duktighet och pigghet. Upp till 30% enkla manuella jobb kommer att försvinna.

Den stora förändringen är alltså inte att jobb försvinner och man måste kunna sadla om till andra jobb på andra platser i andra företag och organisationer. Den stora förändringen består i att de nya jobben kräver en annan personlighet och annan insats.

I USA förväntas hemvården av äldre att genomgå en radikal förändring. Privata och offentliga medel satsas kraftigt på att ta i bruk AI som kan analysera och bedöma vården samtidigt som robotar kan göra en hel del manuellt arbete. Det nuvarande systemet är inte ett alternativ dvs det kommer att leda till att många äldre blir misskötta pga av kostnader om inte annat. Dessutom kommer det nuvarande systemet att bli alltmer efterblivet rent medicinskt och ur vårdsynvinkel

AI har utvecklats mycket för konsumentlösningar och underhållningsbusiness. Nu kommer satsningar som omfattar realekonomin och vardagen inom centrala funktioner såsom industrin och servicenäringar.

Man kan säga att AI inte kommer att ersätta mänskor men mänskor med AI kommer att ersätta mänskor utan AI!

INVESTITOINNIT TEKOÄLYYN ON RAJUSSA NOUSUSSA – SUURI MIELENKIINTOINEN MAAILMA NUORILLE!

jotka alentavat tuottavuutta ja vähentävät keskittymistä työsuoituksiin ja työn kehittämiseen. Tältä osin siis moderni HighTech on ollut huono toteutus.

Goldman Sachs ennakoi tekoälylle suurempi kehitysvaikutus yhteiskuntaan kuin sähkön käyttöönotto tai henkilökohtaiset tietokoneet. Tämä siksi että investoinnit esim henkilökohtaisiin tietokoneisiin ylsivät noin 2% BKT:sta. Nyt tekoäly yltää 4%:iin.

PriceWaterhouseCoopers arvioi että tekoälyn yhteenlaskettu taloudellinen impact olisi 14700 miljardia maailmassa jo 2030.

Nuorille on ihan siis riittävä työmaa tämä ala. Nyt pitäisi koulut valmistaa nuoria tähän maailmaan.

digitalbum

Matti Hietala, Vaasa. "Lammen suihkulähde ja "suihkulähdekukka" 29.8.2023."

Marianne Gräbbil-Hakkola.

Julkaisemme viikoittain lukijoiden kuvia digitalbumissa. Voit osallistua sähköpostitse, lähetämällä kuvasi sekä nimesi osoitteeseen mega@upc.fi

Vi publicerar varenda vecka våra läsares bilder i digitalbumet. Du kan delta via e-post. Skicka in bilden till mega@upc.fi med namn och ort.

Boris Berts, Värslax. "Påfågelöga 18.8.2023."

Christian Nylund, Vasa. "Aftonsol över Södra stadsfjärden i Vasa 29.08."

Barbro Kuokkanen, Vaasa. "Sortin sakki."

Leena Minkkinen. "Hattut helteeseen."

Niina Pennanen. "Kaustinen."

Kari Kaihovirta. "Kaunis kalaranta kesällä 15.7.023."

Carola Seittu. "Vår mås "Kjell-Ove" som varje år kommer till vår strand i Gerby skärgård. Meidän joka vuotinen lokki ystävä Gerbyn saaristossa.09.06.23."

Kristina Granholm. "Old and young på simstranden i Molpe."

Heikki Hongisto,
Vaasa. "Lähiesyyss
lämmittää."

Esa Rönkä,
Vaasa.
"Rungsasatoinen
sieni."

Toimitus / Ilmoitukset / Redaktion / Annonser:

Dzina Maiseichyk, 050 452 7007, mega@upc.fi - www.megamedia.fi

Avustajat / Medarbetare: Juha Rantala, Hans Hästbacka

Luo kampanjan – myös mobiilisti. Kampanjlösningar – även mobila.

Ilmoitushinta tekstillä 1,70 Eur/pmm + alv. Annons i text 1,70 Eur/spmm + mvs.

Mediamynti / Mediaförsäljning: mega@upc.fi

Mediakortti / Mediakort: www.megamedia.fi

Kustannus / Utgivare:

UPC
media
COMMUNICATION CENTER

Paino / Tryck:

UPC
print
COMMUNICATION CENTER

observateur

↓ "Vattendroppe."
Nanny Rex, Vörå

↓ "Ihana meri! / Det vackra havet!"
Marianne Gräbbil-Hakkola

↓ "Kesän satoa!"
Anna-Marja Pensas, Helsingby .

↓ "Poikkean vielä yksille
perhosbaariin."
Esa Rönkä, Vaasa.

↓ "En spegelblank förmiddag 29.08 vid Fiskstranden i Vasa."
Christian Nylund, Vasa

↓ "Harmaa tihkusateinen päivä, 31.8.2023."
Matti Hietala, Vaasa.

Ota kuva ja kommentoi lyhyesti – max noin 100 merkkiä – tapahtumaa, treffiä, luontokokemusta, rakennelmaa, ilmiötä, rakennusta, esinettä, toisiaan, - jotain jolla kuva voi saada osallisuutta aikaan. "Blogga" ja kehitä Pohjanmaata!

Lähetä kuva ja teksti sähköpostitse osoitteeseen mega@upc.fi, merkitse aiheksi "Observateur".

Jokaista julkaisutaa kuvaa kohden, kerääntyy 1 pisti joka vastaa 1 euroa.

Kun on keränyt 10 pistettä, saa 10 euron arvoisen lahjakortin Bock'sin kyläkauppana.

Ta en bild och kommentera kort – max 100 tecken – en händelse, ett evenemang, en naturupplevelse, en konstruktion, ett fenomen, ett föremål, ett faktum, - något som med en bild kanske får engagemang till stånd. "Blogga" fram Österbotten!

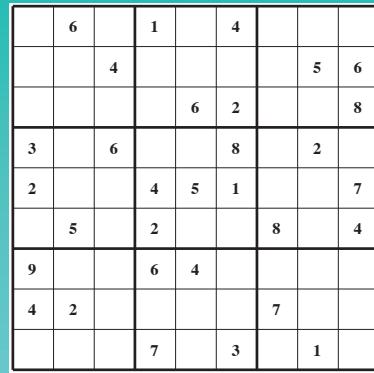
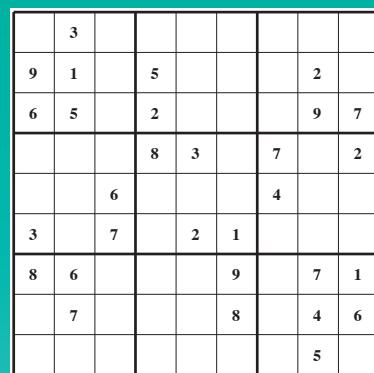
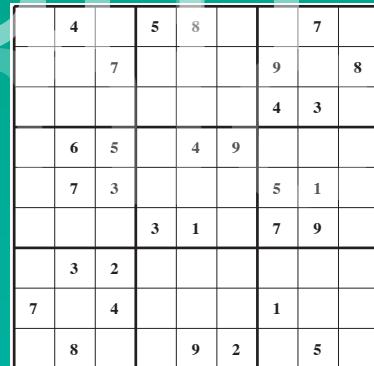
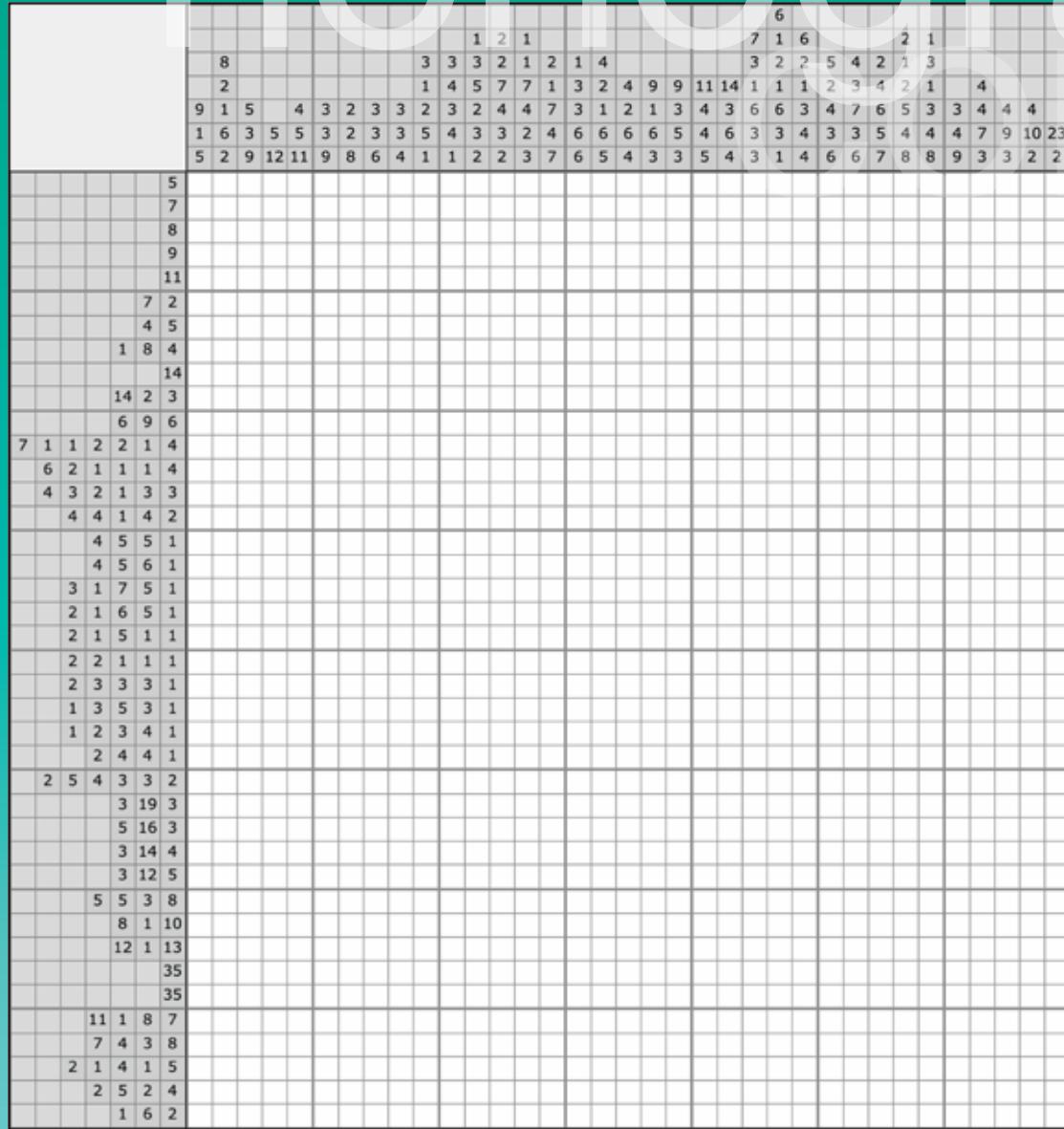
Sänd bilden och texten per mejl till mega@upc.fi märkt "Observateur".

För varje publicerat bidrag genereras 1 poäng vilket motsvarar 1 euro. När 10 poäng samlats, får man ett presentkort värt 10 euro till Bock's byabutik.

sudoku

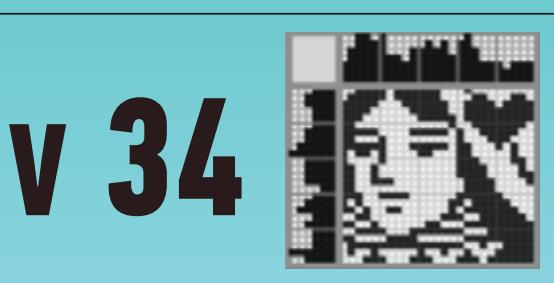
JAPANSKT BILDKRYSS JAPANILAINEN RISTIKKO

SUDOKU

ZITZ

NONOGRAM RATKAISU / LÖSNING

BAZI & MAZI

#1								
3	4	9	5	8	6	2	7	1
2	5	7	1	3	4	9	6	8
8	1	6	9	2	7	4	3	5
1	6	5	7	4	9	8	2	3
9	7	3	2	6	8	5	1	4
4	2	8	3	1	5	7	9	6
5	3	2	8	7	1	6	4	9
7	9	4	6	5	3	1	8	2
6	8	1	4	9	2	3	5	7

#2								
7	3	2	9	1	4	6	8	5
9	1	8	5	6	7	3	2	4
6	5	4	2	8	3	1	9	7
5	4	9	8	3	6	7	1	2
1	2	6	7	9	5	4	3	8
3	8	7	4	2	1	5	6	9
8	6	5	3	4	9	2	7	1
2	7	3	1	5	8	9	4	6
4	9	1	6	7	2	8	5	3

#3								
5	6	2	1	8	4	9	7	3
8	1	4	3	9	7	2	5	6
7	3	9	5	6	2	1	4	8
3	4	6	9	7	8	5	2	1
2	9	8	4	5	1	6	3	7
1	5	7	2	3	6	8	9	4
9	7	1	6	4	5	3	8	2
4	2	3	8	1	9	7	6	5
6	8	5	7	2	3	4	1	9

BOCK'S OKTOBERFEST

Reservation for
the party hall is now online!
Get your table! Cheers!
<https://bockscornerbrewery.com/fi/event>

reserve at:
358 50 37777000
anne.suomalainen@
bockscornerbrewery.com

20-23.9

FIN:
Vaihtoehto 1: Varaa pöytäsi
juhlasalissa (vähintään 4 hlöä)
5 € / hlö

Vaihtoehto 2: 29 € / hlö
(vähintään 4 hlöä), sisältää
pöydän juhlasalissa, 1 L Okto-
berfest oluen ja yhden Okto-
berfesthatun

Vaihtoehto 3: 39 € / hlö
(vähintään 4 hlöä), sisältää
pöydän juhlasalissa, 1 L Okto-
berfest oluen, yhden Okto-
berfest hatun ja yhden Nyy-
htöpossuburgerin tai Curry-
wurstin (vege vaihtoehto on
myös mahdollista)

Saavu paikalle klo 20:00 men-
nessä - tämän jälkeen pöytäsi
annetaan drop in vieraille!

SWE:
Alternativ 1: Boka bord i
festhallen (minst 4 pers)
5 €/pers

Alternativ 2: 29 € / pers
(minst 4 pers), inkluderar
bord i festhallen, 1 l Oktober-
fest öl och en Oktoberfest
hatt

Alternativ 3: 39 € / pers
(minst 4 pers), inkluderar
bord i festhallen, 1 l Oktober-
fest öl, en Oktoberfest hatt
och en Pulled Pork Burgare
eller Currywurst (vegetariskt
alternativ finns även)

Anländ innan kl 20! Efter det
ges ert bord åt drop-in gäster!

ENG:
Option 1: Reserve your table
in the party hall (min. 4 pers)
5€ per pers

Option 2: 29€ / pers (min. 4
pers), includes a table in the
party hall, 1 l Oktoberfest
beer and 1 Oktoberfest hat

Option 3: 39 € / pers (min 4
pers), includes a table in the
party hall, 1 l Oktoberfest
beer, 1 Oktoberfest hat and 1
Pulled Pork Burger or Curry-
wurst (vege option possible)
Pick up the table until 20:00,
after that the table will be
given away to drop in public!

Anländ innan kl 20! Efter det
ges ert bord åt drop-in gäster!